

מה העבודה הזאת לכם? לפרשת בא הרב יצחק דור- ראש הישיבה

בסוף פרשת שמות מגיע משה לבני ישראל וכפיו בשורת הגאולה. להפתעתו, בניגוד למה שאמר לקב"ה במעמד הסנה "והם לא יאמינו לי", מאמין העם כדברי הכתוב: "ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענינים ויקדו וישתחוו"

בשורת הגאולה מתקבלת בשמחה, מתוך תקווה ואמונה לגאולה ולשחרור משעבוד.

בפרשת וארא מגיע משה עם בשורת הגאולה כפולה ומכופלת, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, כמו כן ישנה הבטחה על ארץ ישראל. בבשורה זו נאמר: "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה". מדוע בפעם הראשונה שמעו בני ישראל וכפעם השניה לא שמעו ולא קבלו? עם השאלה הזו מתמודדים חז"ל והפרשנים הראשונים והאחרונים.

הפירוש הפשוט והמקובל הוא שבין שתי הבשורות קרה משהו משמעותי! משה ואהרון הגיעו אל פרעה. ולא רק שלא שילח את בני ישראל אלא הקשה את עולו ומצב השעבוד נעשה כמעט בלתי נסבל. לכן ברור שישנה הסתייגות גדולה מבשורתו של משה.

פירוש מפתיע מאוד מביאים חז"ל במכילתא. על השאלה מדוע לא קיבלו בני ישראל את בשורת הגאולה בפעם השניה, הם עונים שהיא היתה מותנית בבשורה של: "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים". בפעם הראשונה היתה רק הבטחה של יציאה מעבדות לחירות. בפעם השניה בישר משה לבני ישראל שיגיעו להר סיני ויקבלו עול תורה ומצוות: "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים" כלומר, זוהי לא רק בשורה לאומית, אלא בשורה דתית. זהו "מחיר" אותו משלמים עבור היציאה ממצרים. לדעת חז"ל במכילתא חלק גדול מן העם חשש מלקבל את עולו של הקב"ה. ולכן לא שמעו אל משה מקוצר רוח, כלומר קושי לקבל רוחניות, ומעבודה קשה הכוונה העבודתית של "עבדות הקב"ה" המצפה להם.

ביאור מפתיע זה מעמיד את היציאה ממצרים כאור בענין. ויכוח גדול מתנהל בעם ישראל, האם החירות היא לאומית ואותה מקבלים, או לאומית דתית ואותה חלק גדול מהעם לא רוצה.

על רקע זה ניתן להבין את דברי חז"ל במכילתא דרבי ישמעאל בפרשת השבוע שלנו: "היה רבי מתיא בן חרש אומר: הרי הוא אומר ואעבור עליך ואראך והנה עתך עם דודים, הגיע שבועתו שנשבע הקב"ה שיגאל את בניו, ולא היה בידם מצוות שיתעסקו בהם כדי שיגאלו, שנאמר: "ושערך צימח ואת ערום ועריה", ערום מכל מצוות. נתן להם הקב"ה שתי מצוות דם פסח ודם מילה שיתעסקו בהם כדי שיגאלו, שנאמר 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך', לכן הקדים הכתוב לקיחתו של פסח לשחיטתו ארבעה ימים שאין נוטלים שכר אלא על ידי מעשה".

ניתן לשאול מדוע צריך מצוות כדי להיגאל? מדוע לא מספיקה הקבלה לעתיד של עם ישראל שיקבל עליו מצוותיו ועולו של הקב"ה? יכול בהחלט להיות שאחרי שעם ישראל (לפי דברי חז"ל שהובאו קודם לכן) לא הסכים לקבל את עולו של הקב"ה, וראה בו "עבודה קשה", קיבלו בנ"י שתי מצוות בלבד (חוץ מקידוש החודש - המצווה המסורה לבית דין) פסח ומילה. דרך מצוות אלה נכנתה אצל עם ישראל קבלת האחריות והנכונות לכניסה לעול תורה ומצוות. יכול בהחלט להיות שלכן קוראת התורה לפסח "עבודה" כדברי הפסוק: "והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם" שזוהי הכניסה לאותה "עבודה קשה" אותה בנ"י לא הסכימו לקבל, וקבלו במקומה את פסח וברית המילה.

מתוך דבקות במצוות אלה הוכן לכם של בנ"י לדבקות בקב"ה, ליציאה ממצרים ולמתן תורה.

שבת שלום ומבורך!